

---

## SCHURFT (SCABIES)

---

### WAT IS SCHURFT?

Schurft (officiële naam: scabiës) is een besmettelijke huidziekte, die wordt veroorzaakt door de schurftmijt. Dit is een minuscuul insect (spinachtige) dat leeft in de oppervlakkige laag van de huid (de hoornlaag). De schurftmijt graaft gangetjes in de hoornlaag en legt er eieren in waar vervolgens weer jonge schurftmijten uitkomen. De enzymen en andere producten die door de mijten worden afgescheiden veroorzaken hevige jeuk, en soms een uitgebreide jeukende huiduitslag. De aandoening jeukt vreselijk, vooral 's nachts.

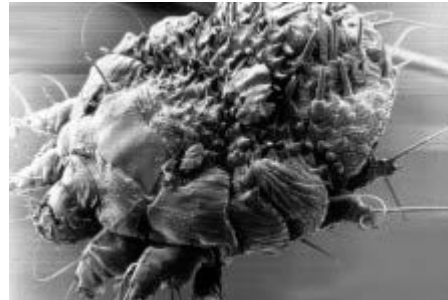
Schurft is een vervelende, maar geen ernstige ziekte. De aandoening is goed te behandelen. Het is daarbij wel zeer belangrijk dat mensen in de directe omgeving van de patiënt met schurft meebehandeld worden, ook wanneer zij helemaal geen jeuk of huidafwijkingen hebben. Schurft duidt niet op een gebrek aan hygiëne. Iedereen kan het krijgen.



gangetjes hoornlaag



mijten in de huid



detail (electronenmicroscopie)

### HOE ONTSTAAT SCHURFT?

Schurft wordt veroorzaakt door de schurftmijt *Sarcoptes scabiei*. Dit is een parasiet, die alleen bij mensen voorkomt. De vrouwelijke mijt is ongeveer 0.4 x 0.3 mm groot en is net te klein om met het blote oog te kunnen zien. Deze vrouwelijke mijten graven een gangetje in de hoornlaag van de huid met een lengte van ongeveer 1 cm, waarin ze eitjes leggen. De jeuk wordt veroorzaakt door een afweerreactie van het lichaam tegen de uitwerpselen van de schurftmijt. Over het algemeen heeft een patiënt met schurft tussen de 10 en de 15 levende volwassen vrouwelijke schurftmijten op het lichaam.

### HOE KUN JE SCHURFT OPLOPEN?

De schurftmijt wordt gewoonlijk overgebracht door direct huidcontact met een besmette persoon. Kinderen in een gezin zijn vaak allemaal besmet. Met elkaar in één bed slapen - al dan niet met seksueel contact - kan besmetting tot gevolg hebben. Daarnaast kan schurft opgelopen worden door het slapen in een bed met besmet beddengoed en door het dragen van besmette kleding van iemand met schurft. Een logeerpartij bij de familie of een bezoek aan een eenvoudig hotel waar de beddensprei nooit in de was gaat is al voldoende om het op te lopen. Epidemieën van schurft worden nogal eens gezien in ziekenhuizen, verzorgingshuizen en verpleeghuizen. De intensieve contacten tussen veel mensen spelen daarbij een belangrijke rol.

### WAT ZIJN DE VERSCHIJSSELEN?

Twee tot 6 weken na de besmetting met de schurftmijt ontstaan er huidafwijkingen, die vooral 's nachts heftig jeuken. Het meest kenmerkend is een schilferend gangetje van maximaal 1 centimeter, soms met een klein blaasje aan het einde. Deze gangetjes worden vooral gezien aan de handen, maar kunnen bij schurft ook ontbreken. Verder zijn er kleine pukkeltjes die vaak opengekrabd en ontstoken zijn. Daarnaast kunnen blaasjes voorkomen, etterpuistjes en grotere pukkels. Soms ontstaat een uitgebreide huiduitslag die kan lijken op eczeem. Door krabben kunnen bacteriële infecties optreden.

De huidafwijkingen bij schurft zijn vooral gelokaliseerd tussen de vingers, op de onderzijde van de polsen, in de oksels, in de flanken, op de voeten en de enkels. Bij mannen zijn de penis en de balzak (het scrotum) vaak aangedaan en bij vrouwen de huid rond de tepels. Bij volwassenen zijn er haast nooit afwijkingen in het gezicht of op het behaarde hoofd, maar bij heel jonge kinderen komt dat wel voor.



gangetjes bij de pols



gangetjes bij de pols



jeukbulten

Een ernstige vorm van schurft is de zogenaamde scabies Norvegica (genoemd naar Noorwegen, waar het voor het eerst werd gezien). Deze vorm van schurft wordt gezien bij mensen met verminderde afweer, bijvoorbeeld door AIDS, door het gebruik van medicijnen die de afweer onderdrukken en bij zeer oude mensen. Deze patiënten hebben soms duizenden mijten op en in de huid en zijn dus zeer besmettelijk, maar hebben door de verminderde afweer geen jeuk.



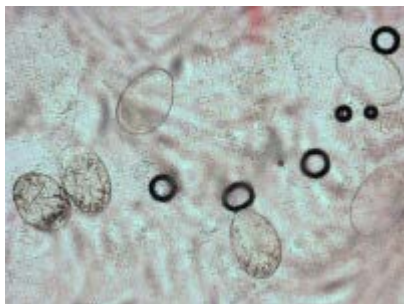
scabies Norvegica



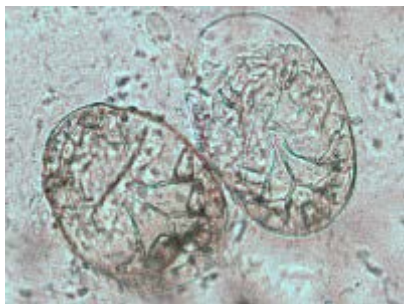
## HOE WORDT DE DIAGNOSE GESTELD?

Bij patiënten die het kenmerkende beeld hebben van gangetjes aan de handen is de diagnose eenvoudig te stellen, vooral ook wanneer er mensen in de omgeving met jeuk blijken te zijn. Ook ontstoken jeukbulten op penis en balzak zijn zeer kenmerkend voor schurft. Niet altijd is het echter zo gemakkelijk. Omdat schurft op veel andere huidziekten kan lijken komt het soms voor dat mensen weken tot maanden er mee rondlopen voordat iemand aan de mogelijkheid van schurft denkt. Soms wordt wel aan schurft gedacht, maar kan het niet met zekerheid worden bewezen dat het schurft is. Als het er heel erg op lijkt wordt dan voor de zekerheid toch een behandeling gegeven tegen schurft.

Echt bewijzen dat het schurft is kan als de schurftmijt gezien wordt onder de microscoop in schraapsel van de huid. Hiervoor wordt met een mesje wat van de hoornlaag afgeschaapt of gesneden, op de meest verdachte plekken. Dit flintertje huid moet vervolgens een kwartiertje weken in een KOH (kaliumhydroxide) oplossing. Hierdoor vervagen de cellen en is een eventuele mijt of eieren goed te zien onder de microscoop. Een andere methode is de huid van heel dichtbij bekijken met een dermatoscoop (een verlicht vergrootglas) met een druppeltje olie er onder. Met deze dermatoscopie zijn grotere mijten soms zo te zien.



schurftmijt en eieren onder de microscoop



volwassen schurftmijt

## HOE WORDT SCHURFT BEHANDELD?

Schurft kan worden behandeld door het hele lichaam in te smeren met permitrinecrème (Loxazol), of door ivermectine tabletten (Stromectol) in te nemen.

Belangrijk is dat alle gezinsleden en personen waar contact mee is tegelijkertijd worden behandeld, en dat ook alle kleren en beddengoed gewassen worden. Na het insmeren van het hele lichaam of het innemen van de tabletten moet men schone gewassen kleren aantrekken en in een schoon bed stappen !

## WAT KAN IK GEBRUIKEN TIJDENS ZWANGERSCHAP EN BORSTVOEDING?

Bij zwangerschap heeft permitrine de voorkeur. Permetrine wordt niet in grote hoeveelheden opgenomen via de huid, daarom durft men het tegenwoordig ook wel voor de indicatie schurft aan zwangeren en vrouwen die borstvoeding geven voor te schrijven. Er zijn geen aanwijzingen dat het schadelijk is. Permetrine wordt ook gebruikt voor hoofdluis. Daar is het advies: niet gebruiken tijdens zwangerschap. Dat lijkt tegenstrijdig met het bovenstaande, maar dat is niet zo: bij hoofdluis zijn er goede alternatieven, namelijk het mechanisch verwijderen van de luizen en neten door elke dag goed te kammen met een netenkam.

Er bestaat nog een veilig alternatief voor de behandeling van schurft bij zwangeren en kleine kinderen, namelijk benzoylbenzoaatsmeersel 25%. Maar dat is minder effectief en moet daarom drie keer worden aangebracht. Ivermectine mag niet tijdens zwangerschap en lactatie worden gebruikt, en ook niet bij kinderen die minder wegen dan 15 kg.

## PRODUCTEN TEGEN SCHURFT

**Permetrine 5% Crème (Loxazol).** Een tube van 30 g kost circa 15.00 €

Nodige hoeveelheid voor het hele lichaam: 2 mnd-1 jr: 5 g, 1-5 jr: 10 g, 5-12 jr: 15 g, volwassenen: 30 g.

Niet gebruiken: bij overgevoeligheid voor bestanddelen.

Permetrine moet 8-12 uur inwerken en kan daarna worden afgespoeld met water en zeep. Na 1 week herhalen.

**Benzylbenzoaat 25% Smeersel FNA.** Een fles van 300 ml kost circa 8.00 €

Nodige hoeveelheid voor het hele lichaam: 150-250 ml. Benzylbenzoaat moet 24 uur inwerken en moet na 24 uur en na 1 week opnieuw worden aangebracht (in totaal dus 3 keer insmeren, op dag 1, op dag 2, en na 1 week). In totaal dus 2 flessen van 300 ml afhalen bij de apotheek per volwassene.

**Ivermectine tabletten (Stromectol) à 3 mg.** Een doosje met 6 tabletten kost circa 32.00 €

Nodige hoeveelheid (eenmalig in te nemen):

15-24 kg: 1 tab

25-35 kg: 2 tab

36-50 kg: 3 tab

51-65 kg: 4 tab

66-79 kg: 5 tab

> 80 kg: 6 tab

Niet gebruiken bij overgevoeligheid voor één van de bestanddelen, zwangerschap en borstvoeding, en niet gebruiken bij kinderen lichter dan 15 kg en/of jonger dan 5 jaar. Na 1 week herhalen.

## HOE MOET IK MIJ INSMEREN MET DE CREME?

Het is absoluut noodzakelijk dat alle gezinsleden een behandeling krijgen, ook wanneer ze zelf geen jeuk of huiduitslag hebben. Ook de partner van de patiënt met schurft moet worden meebehandeld. Iedereen moet zo snel mogelijk en op hetzelfde moment worden behandeld.

Een goed tijdstip voor behandeling is 's avonds. De volgende ochtend zijn de mijten in de huid dood en kunnen onder de douche de nog rondlopende mijten worden verwijderd zodat deze zich na het afdouchen van de crème niet opnieuw kunnen ingraven in de behandelde persoon. Zorg dat alle kleding in de was gaat vóór het douchen zodat na het douchen geen 'vuile' was meer aangeraakt hoeft te worden. Na het afdouchen van de crème kan men namelijk weer opnieuw geïnfecteerd raken.

De crème aanbrengen op schone, droge en afgekoelde huid. Dus geen douche nemen van tevoren, want als de huid nat en warm is worden de middelen gedeeltelijk opgenomen in het lichaam, wat niet de bedoeling is. Alleen van tevoren wassen als de huid heel erg vervuild is (zwerfers). In dat geval wachten met insmeren tot de huid goed droog is.

Het hele lichaam met uitzondering van het hoofd insmeren vanaf de kaakrand tot onder de voetzolen. Bij kinderen tot vier jaar, personen met scabies crustosa of verminderde afweer en bedlegerigen óók het hoofd meebehandelen, vooral achter de oren. Speciale aandacht besteden aan alle huidplooien, met name die van vingers en tenen en rond de genitaliën.

Nagels kortknippen en het middel ook onder de nagels aanbrengen. Gebruik eventueel een zachte tandenborstel daarvoor.

Voorkom dat het middel in ogen, mond, of op andere slijmvliezen komt (pas op voor huid-mondcontact, trek baby's bijvoorbeeld handschoentjes en sokjes aan). Wanneer toch contact heeft plaatsgevonden: spoelen met veel water.

Het is onmogelijk om jezelf volledig in te smeren (rug!). De persoon die smeert, dient wegwerp handschoenen te dragen.

Het is de bedoeling dat de crème langdurig in contact is met de huid. Dus bij tussentijds handen wassen, toiletbezoek, verwisselen van luiers of incontinentiemateriaal: bijsmeren.

Gebruik tijdens de behandeling geen schoonheidsproducten en crème

Op de ochtend na het insmeren (8 tot 12 uur na het aanbrengen van de crème) moet het gehele lichaam onder de douche goed worden gewassen.

Na het douchen het lichaam afdrogen met een schone handdoek en schone kleren aantrekken.

## **HOE MOET IK DE TABLETTEN INNEMEN?**

Neem alle tabletten tegelijk in. Het maakt niet uit op welk moment van de dag, maar u moet ivermectine innemen met water op de lege maag. Ook na de behandeling mag u twee uur niet eten of drinken (wel water). De dosering is afhankelijk van uw lichaamsgewicht.

Ga daarna onder de douche en trek schone kleren aan. Ga na 24 uur opnieuw onder de douche en trek schone kleren aan.

## **WAT MOET IK DOEN MET DE KLEREN EN HET BEDDEGOED?**

Alle kleren die in de afgelopen 3 dagen gedragen zijn en op 60 °C kunnen worden gewassen gaan de was in, evenals het beddengoed. Bij wassen of laten ronddraaien in een droogtrommel op een temperatuur van boven de 50 °C gedurende minimaal 10 minuten worden de aanwezige mijten gedood.

Kledingstukken die niet op deze temperatuur (of helemaal niet) mogen worden gewassen moeten gedurende een week worden gelucht bij kamertemperatuur. Wat ook kan is een week lang bewaren in een dichtgebonden vuilniszak (ook geschikt voor knuffeldieren).

De overleving van de mijt is afhankelijk van omgevingstemperatuur en luchtvochtigheid. In het algemeen overleven mijten drie dagen bij kamertemperatuur (18-20°C) niet. Jonge mijten kunnen het wel een week overleven.

Na de behandeling in een schoon bed stappen, d.w.z. met schone kussenslopen, lakens of dekbedovertrek en matrashoes. De matras en het kussen hoeven niet gereinigd te worden. Laat matras en kussen overdag onopgemaakt tot voor het slapen gaan. Draai de matras om. Dekens moeten gedurende een week worden gelucht alvorens zij weer kunnen worden gebruikt.

Bij uitgebreide scabies (scabies Norvegica) is het verstandig om ook de dekbedden eerst een week lang te luchten.

## **HERHALEN VAN DE BEHANDELING NA 1 WEEK**

Als de schurft behandeld is met permetrine crème, ivermectine tabletten, of 3 x benzylnbenzoaatsmeersel, en alle schoonmaak maatregelen nauwkeurig worden uitgevoerd, zoals hierboven beschreven, zal de schurft nagenoeg zeker verdwenen zijn. Omdat er soms toch iets mis gaat, bijvoorbeeld een stukje huid dat niet goed is ingesmeerd, of herbesmetting door kleding, meubels, huisgenoten, wordt vaak geadviseerd om de behandeling na 1 week te herhalen. Daarna ook weer kleding en beddengoed in de was doen.

Doorgaans is de jeuk binnen 3 dagen aanzienlijk verbeterd, maar het kan wel 3 tot 4 weken duren tot de huidafwijkingen en de jeuk geheel verdwenen zijn. De jeuk wordt veroorzaakt door allerlei producten die door de mijten zijn achtergelaten in de bovenste laag van de huid, de hoornlaag. De huid vernieuwt zich zelf in circa 2 weken, dus dit groeit er vanzelf uit. Wacht dit rustig af, denk dus niet dat de therapie niet is aangeslagen! Bij erge jeuk kan een corticosteroidcrème worden voorgeschreven. De crèmes die voor scabies worden voorgeschreven kunnen soms ook irritatie en jeuk veroorzaken. Besef dat een deel van de jeuk psychologisch is. Zodra het woord schurft valt, krijgt iedereen jeuk.

## **SCABIES NORVEGICA (CRUSTOSA) EN EPIDEMIEËN**

Bij gevallen van scabiës Norvegica en bij epidemieën in bijvoorbeeld een ziekenhuis wordt voor de behandeling vaak gebruik gemaakt van ivermectine tabletten. Bij hardnekkige gevallen worden soms zowel de crèmes als de tabletten tegelijk gebruikt. Bij bestrijding van schurft in grotere groepen, zoals bij een epidemie in een verpleeg- of verzorgingstehuis, wordt de GGD ingeschakeld.

## **WAT KUNT U ZELF NOG DOEN?**

Veel mensen schamen zich wanneer er in hun gezin schurft blijkt te zijn opgetreden. Dat is begrijpelijk maar niet nodig. Het oplopen van schurft duidt bijvoorbeeld niet op een gebrek aan hygiëne. Toch lijkt het verstandig om niet aan iedereen in uw omgeving te vertellen dat u schurft heeft gehad. De ervaring leert dat veel mensen dan jeuk gaan voelen en bang zijn dat ze het ook opgelopen hebben, terwijl dat helemaal niet zo hoeft te zijn.

## **WAT ZIJN DE VOORUITZICHTEN?**

Schurft kan met eenvoudige middelen helemaal genezen worden. Komt het toch terug, dan kan dat komen doordat de behandeling niet nauwkeurig genoeg is toegepast of dat iemand uit de omgeving niet meebehandeld is. Houd er wel rekening mee dat het na behandeling nog enkele weken kan duren voordat alle verschijnselen weer geheel verdwenen zijn.

## **SAMENVATTING: WAT MOET IK DOEN?**

De hoeveelheid informatie in deze folder is groot. Hieronder staan de belangrijkste acties nog eens samengevat:

### ***Behandeling met permethrine crème:***

1. Ik waarschuw al mijn huisgenoten en anderen die mogelijk besmet kunnen zijn
2. Ik haal genoeg crème op om iedereen tegelijk te behandelen
3. Ik doe alle kleren die ik de afgelopen 3 dagen heb gedragen, en het beddengoed in de was op 60 graden. Wat niet zo heet gewassen mag worden stop ik een week lang in een afgesloten vuilniszak. Ik smeer mij helemaal van top tot teen in met de crème (niet douchen van te voren). Daarna trek ik schone kleren aan. 's Avonds stap in een schoon bed.
4. De volgende ochtend (na 8-12 uur inwerken) spoel ik de crème onder de douche af en trek opnieuw schone kleren aan.
5. Ik doe opnieuw al het beddengoed en gedragen kleding in de was op 60 graden. Als het dekbed of de dekens niet zo heet gewassen mogen worden dan hang ik ze te luchten (een week lang). Ik draai de matras om en maak het bed niet op, dat doe ik 's avonds pas.
6. Na een week smeer ik mij nog een keer helemaal van top tot teen in met de crème. Daarna trek ik schone kleren aan en stap in een schoon bed.

### ***Behandeling met ivermectine tabletten:***

1. Ik waarschuw al mijn huisgenoten en anderen die mogelijk besmet kunnen zijn
2. Ik haal genoeg tabletten op om iedereen tegelijk te behandelen
3. Ik neem de tabletten in, doe alle kleren die ik de afgelopen 3 dagen heb gedragen, en het beddengoed in de was op 60 graden, en neem een douche. Wat niet zo heet gewassen mag worden stop ik een week lang in een afgesloten vuilniszak. Daarna trek ik schone kleren aan. 's Avonds stap in een schoon bed.
4. De volgende ochtend doe ik opnieuw al het beddengoed en gedragen kleding in de was op 60 graden. Als het dekbed of de dekens niet zo heet gewassen mogen worden dan hang ik ze te luchten (een week lang). Ik draai de matras om en maak het bed niet op, dat doe ik 's avonds pas.
5. 24 uur na het innemen van de tabletten douche ik opnieuw en trek daarna opnieuw schone kleren aan.
6. Na een week neem ik nog een keer de tabletten in. Daarna trek ik schone kleren aan en stap in een schoon bed.

2017